

STREJFLYS

over

Herning Gymnasiums barndom

Af

ERIK MERRILD

HERNING GYMNASIUM · 70 ÅR · 1993

Bogen er udgivet i anledning af
Herning Gymnasiums 70 års jubilæum
den 14. august 1993.

Bogen er sat med New Baskerville
og trykt hos
Broløs grafisk Form & Tryk,
Gjellerup, Herning, 1993

Billedstoffet er udvalgt i samarbejde
med forfatteren.
De fleste tegninger er udført af Poul
Boll og Gunnar Jespersen og stam-
mer fra »Husker du vor Skoletid?«, et
hæfte, der blev udgivet af tidligere
elever til studenternes jubilæumsfest i
1948. Øvrige billeder stammer
fra skolens arkiv, undtagen billedet
side 42, som er fotograferet af
Peder Vad.

En navnefortegnelse bag i bogen
giver korte oplysninger om de
vigtigste af de omtalte personer,
fortrinsvis ansatte på skolen.

Omslagsfoto: Knud E. Skou

Indhold

Forord	7
Herning Gymnas	
De menige lærere	
I mindernes spejl	
Den gamle skole	
De gamle læreres	
Herning Gymnas	
Inspektion	40
Herning Gymnas	
... og efter	43
Kreativitet	44
Mere teater	48
Navneliste	51

Indhold

Forord	7
Herning Gymnasiums barndom	9
De menige lærere	16
I mindernes spejl	25
Den gamle skolebygning	27
De gamle læreres eftermæle	30
Herning Gymnasium og kulturen	35
Inspektion	40
Herning Gymnasium under besættelsen	41
... og efter	43
Kreativitet	44
Mere teater	48
Navneliste	51

Forord

Lektor Erik Merrilds liv er på en usædvanlig måde knyttet til Herning Gymnasium. Han begyndte som elev i Mellemkolen, tog studentereksamen i 1928 og vendte efter studier ved Københavns universitet og kortere vikariater ved andre skoler tilbage til Herning som lærer (adjunkt 1941, lektor 1956, studielektor 1971). Også efter sin pensionering i 1976 har Merrild holdt forbindelsen ved lige ved hyppige besøg, hvor han ofte har fortalt om gamle dage på en morsom og levende måde. Det var derfor naturligt for et års tid siden at opfordre ham til at gøre nogle notater om skolens tidlige historie til brug for skolens arkiv. Med vanlig beskedenhed undslog Merrild sig i første omgang, men efter nogen tid kom han cyklende med en 3-4 sider («- bare lidt notater - kan næppe interessere nogen ...»), og efter kort tids forløb havde vi fået et helt manuskript, der slet ikke var notater, men omhyggeligt udarbejdede erindringskitser. Vi fandt det synd at gemme dette interessante stof i et arkivskab.

Da skolen i år fylder 70 år, hvad der er noget, hvis man er et menneske, men for lidt til et jubilæum, hvis man er en institution, har vi besluttet at udsende Merrilds memoirer som en del af skolens årsskrift 1993 - og som et »skævt« jubilæumsskrift. Disse erindringer, der ikke kun giver et levende billede af Herning Gymnasiums barndom i århundredets første halvdel, men tillige er et værdifuldt bidrag til både lokalhistorien og den danske gymnasieskoles historie i almindelighed, føjes således nu til rækken af tidligere jubilæumsskrifter fra 1948, 1973 og 1983.

Vi bringer Erik Merrild en varm tak, fordi han har medvirket ved denne udgivelse.

Erik Bøegh

Herning Gymnasiums barndom

70 år er meget i et menneskes liv, men kun lidt i et gymnasiums. I år er det 70 år siden, Herning Gymnasium kom til verden under navnet Herning højere Almenskole. Egentlig en mærkelig skabning, i splid med sig selv. Det »højere« modificeredes af det »almene« og omvendt. Var »almen« lig med folkelig, demokratisk, så gjorde vel »højere« institutionen elitær, aristokratisk? De »rigtige« gymnasier hed katedralskoler, latinskoler eller statsskoler. Den lille købstad Herning betragtedes som en opkomling, og et gymnasium dér kunne kun møde skepsis. Da Lauritsen blev udnævnt til rektor, spurgte medfølede kolleger ham: »Er det en forvisning?« fortalte han i klassen, så vi skulle ikke tro, vi var noget.

Lauritsen måtte kappes med fem andre ansøgere til det - trods den sibiriske udørk - attraktive embede, som da også belønnedes med 7.800 kr. - om året. Hele 45 havde lyst til én af de to andre stillinger som lektor eller adjunkt.

Der var intet aristokratisk over de ydre rammer. Gymnasieafdelingen havde til huse i en gammel bygning, der for længst var dømt ubrugelig til undervisning. Altså meget demokratisk, hvis demokrati er lig med nøjsomhed, en af egnens yndlingsdyder. Men var det også demokratisk, at skolen var en betalingskole for et par procent af byens unge, vistnok til helt op i 40'erne? Ja, men sociale hensyn blev også tilgodeset, der kunne skam også gives enkelte fripladser, bl.a. til lærernes børn.

En spurv i tranedans blev Herning Gymnasium længe ved at være. Langt senere, da selv en mindre by som Struer havde fået sit gymnasium, blev der arrangeret triangelmatcher mellem Herning, Struer og Viborg, en ærværdig katedralskole, hvis rektor bar det klassiske navn Paludan-Müller. Engang, da pigerne fra Viborg og Struer spillede langbold, og gymnastiklærerinderne fra Herning og Viborg så på, sagde den sidste: »Ja, man kan jo tydeligt se forskellen mellem de slanke embedsmandsdøtre fra Viborg og de plumpe bondepiger fra Struer.« Man må så tænke sig til, hvordan uldgydepigerne fra Herning blev vurderet.

Også Ribe katedralskole vidste, hvilken rangklasse den hørte til i. I 1940 havde jeg et - bevars - godt år som vikar i Ribe. Ved årets

udgang var der udsigt til en timelærerstilling dér - et lokkende tilbud, mente man. Samtidig var der også opslag om en adjunktstilling i Herning, og man fattede ikke, at nogen kunne søge den. »Herning«, sagde kollegerne med væmmelse i stemmen og århundreders kulturel baggrund, »Herning, det mest barbariske sted i landet.« Men jeg valgte altså den frivillige »forvisning« og lod Ribe beholde sin biskop og stiftamtmand, Brorson og dronning Dagmar.

Beboerne i Herning vidste i begyndelsen ikke rigtig, hvad de skulle mene om den nye anstalt. Nok var man lidt skadefro over, at det ikke var Holstebro, der var løbet med gevinsten, men var det nu ikke lidt formasteligt og et forræderi mod byens slogan om nøjsomhed og gudsfrygt? Og hvad skulle man mene om disse fine folk med de sære titler, eller de sære folk med de fine titler? Var de til at stole på? Plesner fik det at mærke, da han, der var magister i sammenlignende litteratur, fik tilladelse til efter skoletid at holde forelæsninger over verdenslitteratur for de elever, som ville være med, og hvem ville ikke gerne ud i verden? Til verdenslitteraturen hører ubestrideligt også Boccaccio, ham med de saftige historier, og Plesner dristede sig til at give en smagsprøve på hans kunst. Det var såmænd en af de mest anstændige, men det rygtedes i byen og vakte bestyrtelse blandt nogle af byens damer. Lauritsen måtte anvende alt sit diplomati for at få skandalen dysset ned. Det var nok heller ikke så godt, at Plesner var københavner, og ingen kunne just mistænke ham for at være »missionsk«. Derom senere.

Måske satsede Lauritsen bevidst på også at ansætte københavnerne. »Det er en god sammensætning«, sagde historikeren, »jyder og københavnerne. Slaget ved Sankelmark.« Det var ellers ikke krigshistorie, han docerede. Han betroede os, at han skrev på en lærebog i historie med hovedvægten på det økonomiske, noget nyt dengang. Det mærkede man nu ikke meget til i hans undervisning, men jeg var også meget grøn. Han må have været for tidligt ude, for en dag kom han ind i klassen, satte sig som sædvanlig mellem rækkerne og hviskede: »Den blev ikke antaget.«

Skønt han sjældent indoktrinerede direkte, kom hans moralske og politiske holdning dog frem ved forskellige lejligheder. Der var ingen fællesmøder dengang, men engang havde han samlet alle gymnasieeleverne i et - efter forholdene - større lokale, hvor han læste det melodramatiske digt om Sven Dufva op. Det skete uden

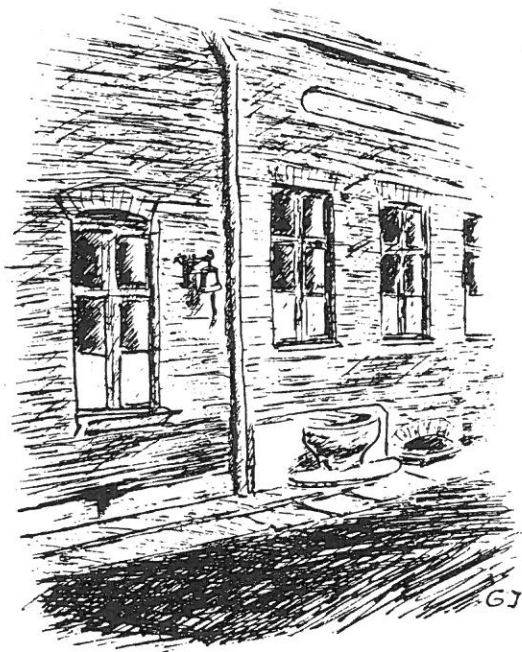

Skolen i Bethaniagade senere til H.P. Hansen »døbt«

kommentarer, vi måtte træde det gode hjerte. lede tilhørerne ved bundt o.l. op af lod ham på bordet. Hv begyndte at buldre svare ene mand, ide rektor med en stor et brag. Foruden de for sanserne.

Måske skulle det for at få Lauritsens med en udtalelse i godt nok, men flid kat op i klassen med en mand med alt, som en formaning

Den radikale P. M han ikke stor resp

Skolen i Bethaniagade. Bemærk klokken, der fulgte med til Nørregade og senere til H.P. Hansens Vej. I kummen blev de nye mellemskoleelever »døbt«

kommentarer, vi måtte selv fange moralen: det dårlige hoved kontra det gode hjerte. Han læste nøgternt og upatetisk, men fængslede tilhørerne ved snart at tage en lommekniv, snart et nøglebundt o.l. op af lommen, så der til sidst lå en metaldynge foran ham på bordet. Hvad var meningen? I det øjeblik, da fjenderne begyndte at buldre på broen, som den tapre Sven Dufva ville forsvare ene mand, idet han misforstod en befaling til retræte, fejede rektor med en stor armbevægelse alt isenkrammet på gulvet med et brag. Foruden den moralske belæring skulle vi også have noget for sanserne.

Måske skulle det hellere have heddet »karakter« end »hjerne« for at få Lauritsens inderste væsen frem. Det falder godt i tråd med en udtalelse i klassen: »Det med begawselsen« kunne være godt nok, men flid og karakter var bedre. Når han hængte en plakat op i klassen med Kiplings manende digt »If«, om det at være en mand med alt, hvad digteren lagde i det, var det også ment som en formaning til os.

Den radikale P. Munch, forfatteren til vores historiebog, havde han ikke stor respekt for. Noget så uskyldigt, som et »o.s.v.« i

bogen fik kommentaren: »Ja, det dækker over meget sludder«. Han ville lære os at se, hvad der stod i teksten og ikke bare læse tryksværte. I bogen stod en overskrift: »Danmark fra 1660-«. Hvorfor 1660? Det havde man såmænd ikke tænkt over, men Gunnar Jespersen, som havde flair for historie, havde svaret: Enevældens indførelse. Der var ingen tvivl om, hvad vi skulle mene om den unge Sovjetunion. Hans advarsel var til at tage at føle på: »Det er jeres hoveder, der ruller først.«

Tilbage til skolens start. Der måtte gøres noget for at højne skolens anseelse, og Lauritsen havde fundet midlet. Karakterer var godt, men karakterer var heller ikke at foragte. Høje karakterer var et ædækvat udtryk for stærk karakter. Da der første gang skulle uddeles karakterbøger, blev det markeret ved en demonstrativ ceremoni. Alle eleverne stod opmarcheret langs ribberne i gymnastiksalen, og midt på gulvet stod rektor ved et bord med alle karakterbøgerne. Én for én blev de taget frem, og hvis der var noget at bemærke om opførsel eller indsats, blev det påtalt i skarpe vendinger. En af mellemskoleeleverne blev kaldt frem og nærmede sig - grinende. Ikke fordi han fandt situationen særlig morsom, men han grinede altid, og her kunne det nok forklares psykologisk. Da han kom frem til skafottet, susede rektors venstre arm (han manglede den højre) frem til en velsiddende lussing, som fik det til at gyse i forsamlingen inklusive drengens far, en af skolens lærere. Hermed var tonen, om jeg så må sige, slået an. Ikke sådan at forstå at skolen var en prygleanstalt, jeg mindes få andre tilfælde, men karakterbøger skulle der stå respekt om. De blev udleveret hver måned i klasserne af rektor personlig med passende bemærkninger. »Min skole er en arbejdsskole«, var hans motto.

Ved afslutningen på skoleåret i Højskolehjemmets festsal blev alle elevernes resultater læst op og kommenteret. Engang havde rektor en søn i 1. mellem, som naturligvis havde et kæmpe gennemsnit. »Må vi se ham?« sagde faderen, og så måtte knægten stå op på stolen og lade sig hylde.

Måske som belønning for sin indsats i Herning blev Lauritsen senere rektor i Roskilde, en katedralskole, hvis anseelse han og eleverne ikke behøvede at pukle for. Men den gamle vane med de flotte resultater sad i ham, hvis man skal tro hans efterfølger, som over for mig, der engang var censor på skolen, gjorde alt for at sværte ham (gør jeg også det? - jamen jeg forsikrer, jeg havde stor

Rektor V.S. Lauritsen

respekt for man
han have fået i
realeksamen. De
sommer.

Vist blev der p
til skolen (igen
lossale energi. H
gen læser I bind
kunne dog lade
kapløbet. Lidt d

Hjalp de høje
senere høre hån
man jo godt træ
kun misundelse.
for pionéarbejd
heden. Ved ansæ
ningsinspektør F
tel i kongeriget
egn.

Demokrati på
Der var ingen p
noget ud fra det,
den pensionerec

Rektor V. S. Lauritsen

respekt for manden). I sin afskedsansøgning fra Roskilde skulle han have fået indflettet, at hans søn havde fået udmærkelse til realeksamen. Det havde de grinnet meget af i direktoratet den sommer.

Vist blev der puklet på Herning Gymnasium. Da Laursen kom til skolen (igen en københavner), var han forbløffet over den kolossale energi. Han sagde: »Hvis man siger til eleverne: "Til i morgen læser I bind 13 af Salmonsens leksikon", så gør de det.« Det kunne dog lade sig gøre at sabotere systemet og holde sig fri af kapløbet. Lidt dovenskab kunne godt trives i det skjulte.

Hjalp de høje karakterer så på skolens renommé? Man kunne senere høre hånlige udtalelser som: »Nå-h fra Herning, så kan man jo godt trække et par points fra.« Men det var selvfølgelig kun misundelse. På højere sted var man nok anerkendende over for pionérbetjeningen i det uopdyrkede kulturområde derovre på heden. Ved ansættelsen i Herning var jeg i audiens hos undervisningsinspektør Højberg-Christensen. »De får det bedste elevklientel i kongeriget Danmark,« sagde han. Han var selv fra samme egn.

Demokrati på skolen eller ej - én ting må man nok indrømme: Der var ingen persons anseelse. I hvert fald hvis man kan slutte noget ud fra det, der nu skal fortælles. Det var under et besøg hos den pensionerede rektor Lauritsen i en anledning, som senere

skal omtales. Han udfoldede her det lune forbundet med skarp-
hed, som kom frem, når han fortalte historier, og det gjorde han
gerne, også i historietimerne. Det drejede sig om en elev i Her-
ning, som var dumpet ved en oprykningsprøve. Faderen, en sag-
fører, mødte nu op hos rektor og plæderede for at få beslut-
ningen omstødt med den begrundelse, at sønnen var den bedst
begavede i hans familie. Svaret var dræbende: »Det er muligt, ja,
det er endda sandsynligt, at han er den bedst begavede i Deres
familie, men her bliver han sammenlignet med mange andre.
Han kan ikke oprykkes.« Det var jo heller ikke »begawselsen", det
kom an på.

Besøget hos den pensionerede rektor Lauritsen fandt sted på
Lodivej på Amager. Hvorfor det mærkelige gadenavn, ville jeg
gerne vide. Et hvast blik gennem lorgnetterne fra min tidligere
historielærer fik skoledrengen i mig til at synke sammen. Jeg
burde have vidst, at Napoleon havde udkæmpet et slag ved Lodi i
Italien. Jeg var der i et diplomatisk ærinde i anledning af Herning
Gymnasiums 25 års jubilæum. Ved denne lejlighed var alle sejl sat
til. Byen og skolekommissionen, ja, selv rektor Christensen havde
glemte alt om sparsommelighed. Der var teater og revy og kantate,
der var optog gennem den flagsmykkede by, der var middage på
Eyde (2 stk), ja selv i den beskedne rektorbolig under taget på
den ydmyge gymnasiebygning var der frokost. Af indbudte gæster
sås undervisningsministeren, Hartvig Frisch. Han havde om mor-
genen beset den stakkels skoles omgivelser og bl.a. opdaget, at
der lige op til nogle klasseværelser lå en larmende fabriksbygning.
Den morgentur gav stødet til en ny skole. Desuden optrådte un-
dervisningsninspektøren og amtmanden og »landstingsmanden«
og naborektorer og tidligere lærere (to doktorer). Særskilt skal
borgmester P. Munk-Poulsen nævnes. Han yndede at provokere,
og her dryppede han malurt i festbægeret ved - uden vist at be-
undre Poul Henningsen og uden at bruge hans ord - at opkaste
spørgsmålet: »Hva' mæ kulturen?« Det vender vi senere tilbage til.
- Men blandt alle notabiliteterne manglede én: rektor Lauritsen.
Han havde sendt afbud!

Plesner (nu på Schneekloth) havde forgæves søgt at overtale
ham, og for at det ikke skulle siges, at noget var ladet uforsøgt,
blev jeg som tidligere elev og nuværende lærer på skolen sendt ud
på Lodivej i diplomatisk mission. Det faldt ynkeligt ud. Jubilæet
blev knap nok berørt, dog fik Lauritsen anbragt en bemærkning

om »den selvbestal-
ten«, som var med
kunne ligne ham. F
om sagføreren og l
udfolde eventuelle
uforrettet, sag. Har
grundlægge Herni
var ikke inviteret m
et til: Han stod ikke
grunde over, hvorf

Der kan have va
hang der et maleri
tænkt sig at sælge
gave til skolen fra g
(hvad der yderlige
blev så enig om at
hænger nu i galler
andre må undvære
til at grundlægge s
Lauritsen havde m
træde myndigt. Af
præsident Wilson
når han afslappet f
og med lune om al
tor Valdemar Sigtr

om »den selvbestaltede jubilæumskomiteé«. Pinligt for »diploma-
ten«, som var medlem af komiteen. Vidste den gamle det? Det
kunne ligne ham. Efter underholdende snak om løst og fast, bl.a.
om sagføreren og hans søn, og uden at have fået lejlighed til at
udfolde eventuelle diplomatiske evner forlod jeg Lodivej med
uforrettet sag. Hans sidste ord var: »Og husk, vi var to om at
grundlægge Herning Gymnasium!« Der slap det ud: hans kone
var ikke inviteret med. Ud over dette ridderlige motiv var der nok
et til: Han stod ikke på den ellers endeløse talerliste. Så kan man
grunde over, hvorfor.

Der kan have været endnu et motiv. I det lauritsenske hjem
hang der et maleri af ægteparret. Det havde hans datters klasse
tænkt sig at sælge til festkomiteen (den selvbestaltede) som en
gave til skolen fra gamle elever, men ideen slog ikke an i komiteen
(hvad der yderligere kan have kølnet stemningen), og klassen
blev så enig om at skænke skolen maleriet. Det statuariske par
hænger nu i galleriet af tidligere rektorer uden for kontoret. De
andre må undvære ægtefællen, som jo heller ikke har været med
til at grundlægge skolen. Som portræt er det meget vellignende.
Lauritsen havde med sit tilknappede ydre vilje og evne til at op-
træde myndigt. Af andre herskertyper mindede han både om
præsident Wilson og Frederik den Store af Preussen. Men ikke
når han afslappet foldede sig ud i klassen og fortalte vidt og bredt
og med lune om alt andet end historie. Og dermed vil vi lade rek-
tor Valdemar Sigtrigurd Lauritsen hænge i fred.

De menige lærere

Men stemmen fra Lodivej vil ikke tie. »Det var et privilegium at have Christensen i engelsk, Siemonsen i fransk og mig i historie,« sådan vurderede Lauritsen set i bakspejlet fra Lodivej sin egen indsats og de to andres, som fulgte ham i eksilet. Det falder mig ikke ind at forsøge en omvurdering. Det er en kendt sag, at mange mænd ser soldatertiden i et forklaret lys, selv om den var et helvede, mens den stod på. Men det *var* et privilegium at komme på Herning Gymnasium og glade tage »videns fulde skåler«, som Plesner skriver i sin skolesang. Om det gælder i samme grad på andre gymnasier, kan ikke afgøres, men man kan nok ikke se bort fra, at der ligger noget særlig inspirerende i at være med til at starte noget nyt, både for lærere og elever.

C. L. Christensen hed bare »lektor«, fordi han var den eneste af slagsen. Senere fik han en titel, som han også var ene om, idet han afløste Lauritsen som rektor efter et lille mellemrum ved Gl. Hellerup Gymnasium. Foruden engelsk havde han dansk, som vi havde ham i i mellemskolen. Det var forfriskende at spille med i Collegium politicum i klassen, da vi læste Den politiske Kandestøber. Han lod os også optræde mundtligt med referat af en bog, vi havde læst. Dengang forstod man ikke rigtig, hvorfor en elev med kulturel baggrund skulle fremhæves specielt. Han havde valgt »Havets Helte« af Kipling, mens man selv fortalte henført om en kvik Flemmingbog. Christensen var selvskreven til at instruere skolekomedier og optrådte selv i kjole og hvidt som ceremonimester ved skoleballerne. I uniform med røde striber i de blå bukser viste han sig også af og til, for han var løjtnant i reserven. Derfor var han naturligvis også gymnastiklærer.

På Gl. Hellerup var rektoren Hartwig-Møller, som eksperimenterede med nyere skoletanker. Christensen fik at vide, efter hvad han selv har fortalt, at »det ikke rigtig groede omkring ham«. Han passede også bedre i den jyske jord, hvor det groede af sig selv, efter at Lauritsen havde gødet den. I hvert fald elevtallet groede så voldsomt, at det snart sprængte alle rammer. Det skyldtes ikke rektors indsats alene, men han bidrog med syv børn.

Allerede Lauritsen havde i en afslutningstale set med bekymring på tilstrømningen til gymnasierne (som sagt et par procent af

en ungdomsårgang). den, mente han. Christensen mod en træg kommune opfordrede forældrene til lysnede, og arkitekterne til det hele.

Mens en rektor nu det moderne isenkraan sparede kommunen i drev han det så vidt, at med at bo i den lille, blege kone og de syv børn, hils tilfreds og ikke bange. Før en af de censorfrø afholde, rådede jeg er gøre et godt indtryk på munens sparsommelighed og det havde den ven ham højlydt medhold påskønnelse klaskede ken.

I det store og hele heldigvis ikke hvad jeg synd at sige, at hans endnu en gang at venter stensens børns skolepræ sandheden indrømmede også i overensstemmelse forrige rektors tid.« Men ikke så skævt til de koller så godt. Da der engang drøftede hans søns stand ved at sige: »Jeg har tal

Christensen havde er kom for sent. Det var, mens Christensen var t derne møde en halv time. Det var muligvis en hygge nok ikke lyst til for mange ikke for sent, og unød

en ungdomsårgang). Det var den sociale udvikling, der bar skylden, mente han. Christensen, der nu var rektor, kæmpede indædt mod en træg kommune for en ny bygning. Han gik så vidt, at han opfordrede forældrene til at rejse sig i oprør, men da det endelig lysnede, og arkitekttegningen lå klar, satte krigen en stopper for det hele.

Mens en rektor nu har en stab af sekretærer til hjælp plus alt det moderne isenkram, klarede Christensen det hele selv. Han sparede kommunen for mange penge. I sin sparsommelighed drev han det så vidt, at han vendte konvolutterne. Han var tilfreds med at bo i den lille, billige lejlighed over gymnasieklasserne med kone og de syv børn, han velsignede hende med. Hun var mindre tilfreds og ikke bange for at sige ham besked, også i andres påhør. Før en af de censorfrokoster, som traditionen påbød en rektor at afholde, rådede jeg en censor med god appetit til, hvis han ville gøre et godt indtryk på værtinden, at bringe samtalen ind på kommunens sparsommelighed m.h.t. embedsbolig. Han fulgte rådet, og det havde den ventede virkning. Den djærve rektorfrue gav ham højlydt medhold med sigende øjekast til ægtefællen, og som påskønnelse klaskede hun en ekstra luns kød på censors tallerken.

I det store og hele fortsatte skolen som i Lauritsens tid, men heldigvis ikke hvad jagten på høje karakterer angik. Det var også synd at sige, at hans egne børn deltog i den. Da Lauritsen - for endnu en gang at vende tilbage til Lodivej - forhørte sig om Christensens børns skolepræstationer, og jeg i overensstemmelse med sandheden indrømmede, at de var ret beskedne, sagde Lauritsen, også i overensstemmelse med sandheden: »Det er ikke som i den forrige rektors tid.« Men Christensen var en af de få lærere, der ikke så skævt til de kolleger, i hvis fag deres børn ikke klarede sig så godt. Da der engang på et lærermøde var god grund til at drøfte hans søns standpunkt, afskar rektor yderligere diskussion ved at sige: »Jeg har talt med hans far.«

Christensen havde en raffineret straffemetode for de elever, der kom for sent. Det var, efter at skolen var flyttet til Nørregade, mens Christensen var blevet i den billige lejlighed. Der skulle synderne møde en halv time før skoletid og følges med rektor i skole. Det var muligvis en hyggelig spadseretur, men de samme havde nok ikke lyst til for mange af dem. I skolens første år kom man ikke for sent, og unødvendige forsømmelser kendtes ikke. Blev

de i det hele taget noteret? Det var i skolen, alting foregik, og hvad skulle man ellers foretage sig i en tid uden tv, edb og narko?

Han var sikkert det sidste eksemplar af den gamle rektortype, der mente, at en vis kølighed i det ydre hørte med til stillingen. »En rektors vigtigste opgave er at kunne sige nej,« er nok en lidt tvivlsom maksime. En vis bondesnuhed vakte hos nogle mistroiske kolleger mistanke om upålidelighed. Mente han, at hans stilling kunne gøre problematiske metoder nødvendige, da han om en nyudnævnt rektor sagde: »Han er et alt for fint menneske til at være rektor«? Følte han, at han mødtes med mere respekt end med varme, når han kunne sige: »Der er koldt på toppen«? Om morgenen skulle man ikke komme ham nær, da var han sur. Men som hos Lauritsen kom andre sider frem, når han tog rektormasken af og optrådte som privatmand eller på tomandshånd. Kom man uden besværlige ønsker ind på hans kontor og sad i hans gyngestol (som han tog med sig, da han rejste), kom skøjerblikket frem i hans øjne, og han blev ligefrem hyggelig.

Hvis han ikke selv havde ideer, stjal han dem fra andre. Han var formand for museumsforeningen, og da jeg foreslog ham at arbejde på at gøre museumsforstander H.P. Hansen til æresdoktor i Århus, afviste han tanken som umulig. Da det umulige alligevel blev muligt, sagde rektor: »Ja, selvfølgelig, hvem skulle ellers være det? Det er jeg hele tiden gået ind for.« Apropos H. P. Hansen: Da jeg 1965 i Moskva besøgte Leninbiblioteket (sådan hed det i hvert fald dengang) med dets 22 mio. bind, ville jeg se, hvad det kunne præstere og søgte i kartoteket efter H.P. Hansens »Kloge folk i Vestjylland«. Den var der! Nu ved eleverne ikke, hvorfor den vej, gymnasiet ligger ved, hedder, som den gør.

For længst er det gået med rektor Christensen, som det gik med H.P. Hansen i elevernes bevidsthed. På vej op fra cykelkælderens i Nørregade hørte jeg et lille ordskifte mellem to elever om maleriet af Christensen, som da var gået af:

- Hvem er det?

- Det ved jeg sgu ikke - Hindborg Frederiksen?

Han var nemlig død for nylig. Ja vist, de døde og de afgåede rider hurtigt.

Den sidste af de tre nyankomne var Siemonsen. Han var den lærde sprogmand, magister i romanske sprog, altid på jagt efter

oplysning om ord, de ordbog eller et leksikon. Ikke febrilsk havde vist drømt om uden ærgerrighed. I ham, men det var ham, det lå under ham lavede. Det var kun der interesserede ham selv finde ud af, men esserede skoleproblederinde«, sagde han blev der spillet meg kompagnement af sagde man, når det v kelige »Sie« i hans Sønderjylland, der mente han, at Flensningen. Men engang lokation, blev fanen og gik. Han var ikke mon« (udtalt på frar egentlig godt lide de fortræd.

På et ovalt billede, centrum i solsysteme en cirkel omkring h gere mellemskolelær sielærere på trods af de gennemgå et kur dre, G. Wolf, fik ser rer«. Lauritsen (der Hvad er jeg? Forskel svar var: lærer. For er titulerede ham »lær kostede ham et nyt bondemand kom til lærer Marcussen. Be sen, svarede han: »Ja

og
og
pe,
gen.
lidt
ske
ing
en
at
nd
Om
sur.
tor-
nd.
d i
jer-
var
ar-
or i
vel
ere
Da
ert
ne
k i
vej,
ied
n i
ale-
der
len
ter

oplysning om ord, der skulle forklares. I hvert frikvarter skulle en ordbog eller et leksikon konsulteres, selv var han et levende leksikon. Ikke febrilsk søgende, snarere lidt mageligt anlagt. Han havde vist drømt om en videnskabelig karriere, men var aldeles uden ærgerrighed. Hvis man ville, kunne man lære en masse af ham, men det var ham egentlig ret ligegyldigt, om man gjorde det, det lå under hans værdighed at kontrollere, hvad eleverne lavede. Det var kun den sproglige side af hans fag (tysk og fransk), der interesserede ham, hvad der stod i teksterne, måtte eleverne selv finde ud af, mente han. Som udpræget privatmenneske interesserede skoleproblemer ham absolut ikke. »Kontorbestyreren derinde«, sagde han om »Chresten«. I hans tid - og også senere - blev der spillet meget skak på lærerværelset. Det foregik til akkompagnement af et specielt »skaktysk«. »Sie sind im Dreck«, sagde man, når det var modstanderens tur til at trække. Det mærkelige »Sie« i hans navn viste, at han stammede fra den del af Sønderjylland, der var tysk i hans ungdom. Som god dansker mente han, at Flensborg skulle være blevet dansk ved genforeningen. Men engang, da vi sammen kom ind i salen ved en translokation, blev fanen i samme øjeblik båret ind. »Pip«, sagde han og gik. Han var ikke let at blive klog på. Hans øgenavn var »Simon« (udtalt på fransk) - eller rettere kælenavn, for man kunne egentlig godt lide den sære, generte mand. Han gjorde jo ingen fortræd.

På et ovalt billede, der hænger i galleriet, ser man Lauritsen som centrum i solsystemet og det sammenbragte korps som planeter i en cirkel omkring ham. Det var de tre akademikere og de tidligere mellemskolelærere, 12 i alt. Af de sidste blev tre også gymnasielærere på trods af alle fagforeningsprincipper, men først måtte de gennemgå et kursus, mærkeligt nok i pædagogik. En af de andre, G. Wolf, fik senere den tvekønnede titel »gymnasieoverlærer«. Lauritsen (der var han igen) stillede os engang spørgsmålet: Hvad er jeg? Forskellige forslag blev fremsat og afvist. Det rigtige svar var: lærer. For en af de nyudnævnte var *det* ikke nok. Hvis folk titulerede ham »lærer«, fik de at vide, at den tid var forbi. Det kostede ham et nyt dørschild, hver gang han steg i graderne. En bondemand kom til ham med et læs tørv og spurgte, om det var lærer Marcussen. Belært om, at han stod over for *adjunkt* Marcussen, svarede han: »Ja, a æ li'glåe, bare a ka' kom' a' me' mi' tør'.«

H. C. Klinge

R. Adserballe

A.J. Marcussen

Helvig Vestergaard

V.S. Lauritsen

Anna Fastrup

C. G. Siemonsen

C.L. Christensen

R.P. Jensen

M. Jarno

A.A. Rønne

Solsystemet I (Lærerkollegiet 1923 - i officiel udgave)

A

Adj. Plesner

Pastor Sørensen

Solsystemet II (Lærerkollegiet 1923 - i officiel udgave)

ANNO 1928

Adj. Presner

Lektor Christensen

Lektor Marcussen

Rektor Lauritsen

Pastor Sørensen

Adj. Hermann

Adj. Siemonsen

97

Solsystemet II (Lærerkollegiet 1928 – i Gunnar Jespersens udgave)

Klinge var en anden af de oprykkede mellemskolelærere, oprindelig teolog og havde i mange år terpet tysk og latin. Han var af den type, som af mange beundres som »streng, men retfærdig«. En af hans elever ville gerne være lærer, men det skulle være en, der lignede Klinge, og det var uopnåeligt. En lidt sado-masochistisk indstilling, for man rystede af skræk, når man skulle ind til tysk og måske ved slutningen af timen høre et: »Fortsæt kl. 3!« hvis man bøjede et verbum forkert. Hvis man gjorde det korrekt (han var helt igennem korrekt), forlangte han ikke mere. »Det er nogle brillante unge mennesker,« sagde han om den klasse, jeg overtog efter ham, »de kan deres grammatik.«

Andre mellemskolelærere, frk. Fastrup, Wolf og Adserballe gjorde fortsat fyldest, den sidste også i gymnasiet. Som tidligere konstitueret overlærer ved Herning Mellem- og Realskole kunne han desuden give den nye rektor gode råd. Man kunne tit se de to gå op og ned i skolegården, mens vi ventede på vores historie-lærer.

Der kom nye kræfter til skolen og dermed ny inspiration. Alle vil vist anse det for et privilegium at have haft Plesner til dansk. Selvfølgelig opfyldte han alle kravene i fagets formålsparagraffer, selv i en disciplin som oldnordisk, som han ikke kendte meget til, og som vel ikke kan have haft hans store interesse. Men han gjorde meget mere: han åbnede horisonter. Hans litterære forelæsninger er omtalt, men også i klassen læste han op af ældre og nyere poesi, som slog rod i unge, modtagelige sind. Gamle elever kunne senere supplere hinanden i at genopfriske strofer, han havde læst op. Han gav os lyst til at besøge det overskuelige folkebibliotek, »bogsamlingen«, som vi kaldte det, i Søndergade, senere på 1. sal i den gamle realskole ved torvet; dér fandt vi ny føde for læsehungeren, måske på bekostning af pensum.

Men ikke alle var glade for Plesners indsats. Indre Mission havde ikke glemt drømmen om en anden slags gymnasium, og i 1929 udkæmpedes en veritabel religionskrig med Herning Avis, Herning Folkeblad og en religionslærer fra Viborg som deltagere. Plesner beskyldtes for at have lært sine elever en »slagsang« (vistnok den lystige vise »Den er fin med kompasset«) og for at lade dem læse usædelige bøger. (Der var en elev, der med støtte i hjemmet nægtede at være med til Herman Bangs »Ved Vejen«).

Også Lauritsen blev gjort angriberne ud af sagen

At skrive dansk stil er det en udfordring til at få kunne man vælge at skrive emne, som gjorde det ud gerne pynte lidt på det mere jyskpræget end nu når vi udtalte ordet »hin fortjener I ikke at komme morede han sig med at i engang serverede sit »hæ en lille fyr hans egne or »Vort modersmål er sgu Tordenskjold havde fje runde o'er i stedet for de at man følte sig krænkert, vil dengang sige skulle ti ikke at afvige alt for me

Efter Klinges håndfas da vi fik en ny lærer i ty byen var nu ikke flatter ikke mindst fordi vi havde godt københavnsk hold. lang og ranglet, som ha nu skulle han spille med var på forhånd stolte af med«, kun om så godt h komme i berøring med skolen, og Gunnar Jes Mand, der stod hjælpel

Men efter det tabte s klassen. Her var det hæ overlegen dygtighed og at hovere over hans ne mange. Ellen var ikke oppe og ikke just brillen er fire imperativer ude Ellen specialiseret sig i, til at vise sin kunnen ur

Også Lauritsen blev gjort ansvarlig, men efterhånden bakkede angriberne ud af sagen efter først at have truet med sagsanlæg.

At skrive dansk stil er for mange en plage, men hos ham blev det en udfordring til at folde sig ud. I stedet for det opgivne emne kunne man vælge at skrive en længere »afhandling« med selvalgt emne, som gjorde det ud for to regulære stile. Mundtligt ville han gerne pynte lidt på det herningensiske sprog, som dengang var mere jyskpræget end nu, uden at være rigtig jysk. Det gøs i ham, når vi udtalte ordet »himmel« med stød. Så fik vi at vide, at »Så fortjener I ikke at komme der.« Den modsatte, varme lokalitet morede han sig med at omdøbe til »hævlede«, men da han igen engang serverede sit »hævlede« i en mellemskoleklasse, citerede en lille fyr hans egne ord: »Så fortjener De ikke at komme der.« »Vort modersmål er sgu dejligt,« fik vi tit at høre, og at det hed: Tordenskjold havde fjorten sorte skjorter, med fire smukke, runde o'er i stedet for de åbne å'er, som vi brugte. Det skete, uden at man følte sig krænket, og de, som senere skulle læse videre, det vil dengang sige skulle til København, var ham taknemmelige for ikke at afvige alt for meget fra omgivelserne.

Efter Klings håndfaste regimente følte det som en befrielse, da vi fik en ny lærer i tysk og latin, Tage Hermann. Hans entré i byen var nu ikke flatterende. Vi modtog ham med forventning, ikke mindst fordi vi havde hørt, at han havde spillet fodbold på et godt københavnsk hold. Nogen udpræget sportstype var han ikke, lang og ranglet, som han var, med tynde ben i spidsbukser. Men nu skulle han spille med på Fremads hold, og vi mødte alle op og var på forhånd stolte af ham. Der blev nu ikke tale om at »spille med«, kun om så godt han kunne at følge med de andre uden at komme i berøring med bolden. Vi følte det beskæmmende for skolen, og Gunnar Jespersen tegnede ham på tavlen som hr. Mand, der stod hjælpeløs som en tilskuer midt på banen.

Men efter det tabte slag på fodboldbanen vandt han et nyt - i klassen. Her var det ham, der havde overtaget, takket være en overlegen dygtighed og en sarkasme, der lammede enhver lyst til at hovere over hans nederlag som sportsmand. Et eksempel for mange. Ellen var ikke nogen stiv latiner. Når hun havde været oppe og ikke just brilleret, blev hun hørt i »de fire små søde«. Det er fire imperativer uden endelse: dic, duc, fac, fer. Dem havde Ellen specialiseret sig i, og efter endt overhøring fik hun lejlighed til at vise sin kunnen under flg. dialog:

- Og lad os så få de fire små søde.

- Dic, duc, fac, fer.

- Ja, Ellen, og bagfra.

Det havde Ellen også lært.

- Ja, Ellen, og jeg skal nok til eksamen føre eksaminationen ind på de fire små søde, så lader jeg overrasket og kigger hen på censor, og så er lille Ellen student.

Hvis man ikke selv var offer, nød man situationen og beundrede hans virtuositet. Fru Hermann kunne ikke forstå, at alle pigerne ikke blev forelskede i ham, og det er da muligt, at nogle af dem faldt for hans charme. Men ikke Ellen.

*»Jeg synes, byggenævnet er nogle bæster
— ærbødigst — Christensen, skolemester.«*

*Med dic, duc, fac, fer er man
sikker på og hos Hermann.*

*Derude i verden hvem fandt — qui donc?
en, der var franskere end vores Siemon.*

*K. F. Plesner en af de lærde doctores
gjorde byens pedanter nervøse for mores.*

*Hr. Petersen dyrkér med megen flid
den øhlenslægerske poesid.*

*Mens »Lektor« lå ved de blå husarer,
vi hyggede os med sjove vikarer.*

Rimerier fra »Husker du ...«, 1948

I minderne

Skolens jubilæer er Dem og det mindre festkomiteen i 1948 blive plukket i og gi

Ved et skolejubilæ Det er næppe folk, der sættes til at redig for kan de rosende alle bidragene med Scherfig ville aldrig l

»Vi fik en venlig be fjendtlighed eller an Viktor Vestergaard (ædruelig mindeartik som en tidligere ele en ædende ond nek hun ikke allerede va verne elsker og elsk 1948, nu dommer i oprør i utide. Hvad s

»timerne i gymi gemænd, og ton der giver sig udsi venlighed«.

En cadeau til lærern tersen, kvitterede me

»... bag høflighe og varme indsti (skrevet 1973! i (

En sang i »Husker du »Der er en skole dog rækker dens

Den er signeret E.M.]

I mindernes spejl

Skolens jubilæer er blevet markeret ved udgivelse af festskrifter. Dem og det mindre seriøse hæfte »Husker du vor skoletid«, som festkomiteen i 1948 havde samlet stof til, vil der i det følgende blive plukket i og givet kommentarer til.

Ved et skolejubilæum vil nostalgien uundgåeligt fejre triumfer. Det er næppe folk, som mindes skoletiden som et forsømt forår, der sættes til at redigere eller levere bidrag til skrifterne. Men derfor kan de rosende ord jo godt være ærligt ment. Faktisk ender alle bidragene med en tak til skolen.

Scherfig ville aldrig have skrevet:

»Vi fik en venlig behandling, som vi gengældte med respekt, og fjendtlighed eller angst kan jeg ikke huske ét eksempel på«, som Viktor Vestergaard (1930, senere rektor i Ribe) skriver i en ellers ædruelig mindeartikel. I Ribe døde for nylig en ældgammel lærer, som en tidligere elev, nu Glyptotekets direktør, i Politiken skrev en ædende ond nekrolog over, der ville have dræbt hende, hvis hun ikke allerede var død. Men det er måske kun i Herning, eleverne elsker og elskes? Sven Herreborg Thomsen (student fra 1948, nu dommer i Esbjerg) følte ingen trang til et ungdomsoprør i utide. Hvad skulle man også med det, for

»timerne i gymnasiet forløb jo som diskussioner mellem ligemænd, og tonen var præget af den fine gensidige respekt, der giver sig udslag i godmodigt drilleri, og lyste af humor og venlighed«.

En cadeau til lærerne! Den tidligere lektor i Herning, Sv.Aa. Petersen, kvitterede med følgende cadeau til eleverne:

»... bag høfligheden (*elevernes EM*) lå den samme hjertelige og varme indstilling til læreren, som man møder i dag.«
(skrevet 1973! i Ordrup)

En sang i »Husker du ...« begynder med ordene:

»Der er en skole, som vist ej kan blive mindre,
dog rækker dens betydning milevidt.«

Den er signeret E.M-P. Ja, rigtigt gættet: forfatteren var en datter

af Munk-Poulsen, som her må finde sig i at blive modsagt af sit eget afkom. Længere nede i sangen tager hun et vist forbehold:

»Der er en lærerstab ... nå, lad os ikke prale af, hvad de lærte os - det kan de selv.«

Ellen Bjørnstad (f. Jespersen, forfatter) er den, der svinger sig højest op:

»Vort Gymnasium i Herning er en Højborg for Videnskab og Aand.«

Dermed må Munk-Poulsens sure bemærkninger vist være manet i jorden. En senere elev, Bjarne Troelsen, (63, selv senere gymnasielærer) bringer os lidt ned på jorden:

»Gymnasietiden - lad os dog se det i øjnene - er noget, der skal overstås, ligesom kighoste og værnepligt.«

Men også han mindes gerne

»... mennesker, fx de af lærerne(!), man naturligt opfattede som mennesker og ikke blot som indlæringsautomater.«

Til slut to linjer af en anonym, men ærlig rimsmed i »Husker du«...

»Vi længes efter skoletimer,
det passer ikke - men det rimer.«

Hermed er ros og ris om skoletiden i almindelighed vist fordelt - ikke ligeligt, for rosen er jo dominerende, i hvert fald i disse historiske dokumenter. Det skal blive interessant at se, hvad 68-generationen vil skrive, når skolen fejrer 75 års jubilæum. Det får vi snart at se, for i år har de første ungdomsoprørere 25 års jubilæum. Det var dem, der lavede den revy, som vakte så kolossal forargelse.

Den gamle

Mon ikke de gamle skole, sagde til hinanden kan den holde sig i den gang.

Sv. Aa. Petersen, skriver om de beske

»I kælderens lågepladsen.«

Det var det såkaldte slagsbøger. Trods al-

»Noget af hyggeligt med brunkerne stank af l-

Fra besættelsestiden ning:

»25 børn i én ksyede tøj, alle uog det i maksim

Man kan tænke sig t børn.

Det kan ikke undre Christensen var ved som en forklædt Ter

»Der sad en tun i den gamle, val

så nu tør komme den "ga

Men - som Sv. Aa. Pe
»Borgmester Ka

kalsk, afviste i l

Den gamle skolebygning

Mon ikke de gamle elever, der mødte op 1948 og så den gamle skole, sagde til hinanden: »Er den der virkelig endnu? Hvordan kan den holde sig oprejst?« Selv om de måske havde hygget sig i den engang.

Sv. Aa. Petersen, der virkede på skolen i 30'erne og 40'erne, skriver om de beskedne forhold dengang:

»I kælderen lå lærerværelset med vinduer i niveau med legepladsen.«

Det var det såkaldte karlekammer, der også rummede enkelte opslagsbøger. Trods alt hyggede også han sig, men:

»Noget af hyggen gik tabt under besættelsen, da der blev fyret med brunkul, så skorstenen blev aldeles brun, og klasserne stank af løbesod.«

Fra besættelsestiden skriver Sven Thomsen om elevernes forfatning:

»25 børn i én klasse, alle klædt i forældrenes flere gange omsyede tøj, alle uden de samme ting, alle kun til dels vaskede, og det i maksimalsæbe.«

Man kan tænke sig til atmosfæren af løbesod og »til dels vaskede« børn.

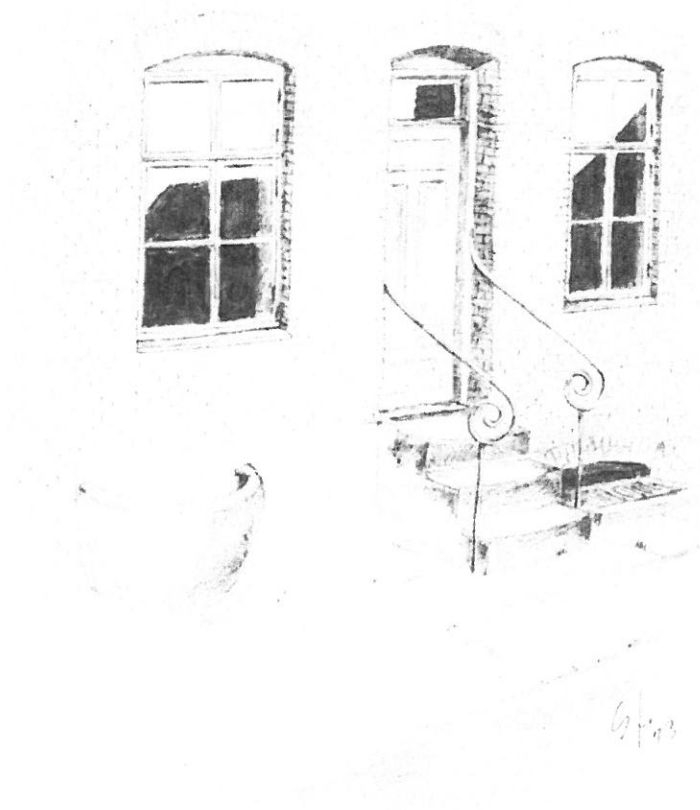
Det kan ikke undre, at kravet om en ny bygning tog til i styrke. Christensen var ved at give op. I »Husker du ...« optræder han som en forklædt Terje Vigen:

»Der sad en tungsindig, tanketung en
i den gamle, vakkende vrå.

så nu tør kommunen ej uden frygt
komme den "gamle" nær«

Men - som Sv. Aa. Petersen skriver:

»Borgmester Kampmann, som gerne ville styre byen patriarkalsk, afviste i lange tider tanken (om en ny skole EM) med

Indgangen til det gamle gymnasium i Bethaniagade

den bemærkning, at "der kan gives udmærket undervisning i en stald"«.

På én undtagelse nær var alle de gamle elevers fødselsdagsønske for jubilaren, at deres kære, gamle skole måtte genopstå i en ny skikkelse. Selv Ellen Bjørnstad, den største nostalgiker, drømte om, at »højborgen« skulle

»... herligt genopstå
i en ny og mer pyntelig toga« (rimer på »luce nova«)

Her måtte broderen
»... at alting er s
så ofte de end c

Han misundte ikke c
»Eldgammel træ
ja, navnet har d

Det gøs i ham ved a
skal af jern og beto
er nu kun bevaret i l

Det nye gymnasium i N

Her måtte broderen Gunnar protestere. Hans ønske var
»... at alting er som før, og skumle byggeplaner,
så ofte de end dukker op, i jord man atter maner.«

Han misundte ikke de ærværdige katedralskoler:
»Ældgammel tradition de har, og de er stolte a'en,
ja, navnet har de, det er sandt - men vi har patinaen.«

Det gøs i ham ved at se den gamle rønnes sjæl spærret inde i en
skal af jern og beton. Så hellere bevare det kondemnerede. Det
er nu kun bevaret i hans nænsomme tegninger.

Det nye gymnasium i Nørregade toner frem i horisonten

De gamle læreres eftermæle

Vi har set på dem generelt, men også de enkelte ofre får deres bekomst. Vi begynder med Lauritsen. Jeg har hørt Plesner omtale sin senere rektor på Schneekloth som »Dyret«, men om Lauritsen, som han nu har fået på afstand, har han høje tanker:

»Rektor Lauritsen viste sig i en meget krævende opgave som en skolemand af sand storhed.«

Han har ikke glemt, at Lauritsen flere gange har reddet ham ud af en knibe.

I en anden stil priser Ellen Bjørnstad ham med en sværmerisk tilbedelse, som kan måle sig med hendes kærlighed til dobbelt ablativ i latin. Men her måtte hele artiklen citeres for at komme til sin ret. En slags forbehold tager kun én, hans efterfølger. I et interview kommer samtalen ind på Lauritsens udtalelse om det privilegium at have de lærere, vi havde dengang:

»Nå ja, det vil jeg nu gerne sætte et spørgsmålstegn ved,« sagde Christensen. »I hvert fald ikke i den forstand, at det var ham, der sørgede for ansættelsen. Det gjorde dr. Bertelsen (tidligere undervisningsinspektør, EM) ud fra sit fænomenale kendskab til lærerne landet over. Han sagde ved starten: "Nu skal vi have opslået nogle lærerstillinger, for en rektor kan man jo altid få."«

Det var så Bertelsen, der havde udpeget, hvem der skulle til Herning, og det var også ham, der senere bestemte, hvem der skulle være Lauritsens efterfølger, ifølge Christensen. I samme interview mindedes han det første lærermøde i 1923:

»Man kunne let få det indtryk, at Lauritsen optrådte lidt docerende. Det faldt nok nogle for brystet, i hvert fald Siemonsen, så efter den tid hed Lauritsen altid i Siemonsens mund hr. Peddersen, jeg ved ikke hvorfor. Han kunne ikke døje Peddersen.«

Den næste rektor hed som nævnt i Siemonsens mund »kontorbestyreren derinde«. Han hadede alt, hvad der lugtede af autoritet.

Ellers er meningene om Christensen som rektor overvejende

Rektor C.L. Christensen

positive. Helt gælder det Forholdet mellem de to også en mimose, i hver hun så havde den fra holdning frem - godt sl

»På 1. sal var der to pedellen (i min tid glemmelige pedel' (bemærk den kærl

Per Frellesvig (1940, a starte skolebladet Spect blad, hvori lærernes k spidse pen. Men Christe

»Over de til tider c

Rektor C. L. Christensen

positive. Helt gælder det ikke for Sv. Aa. Petersens vedkommende. Forholdet mellem de to var ikke det hjerteligste, men Petersen var også en mimose, i hvert fald efter fru Christensens mening (hvor hun så havde den fra). I følgende passus kommer hans kølige holdning frem - godt skjult, men den *er* der:

»På 1. sal var der to lejligheder, én til skolens rektor og én til pedellen (i min tid den elskelige og af mange grunde ufor-glemmelige pedel Thomsen).«
(bemærk den kærlige omtale af Thomsen!)

Per Frellesvig (1940, ambassadør, protokolchef) var med til at starte skolebladet Spectacle. Det var i begyndelsen et vittighedsblad, hvori lærernes latterligheder blev spiddet på Frellesvigs spidse pen. Men Christensen slipper nådigt fra det:

»Over de til tider oprørte vande svævede "Vorherre"... hans

karakteristiske underbid ... appel i forbindelse med morgensangen ... for at intet guldkorn skulle forblive usanket.«

Dette uddrag kan lyde lidt respektløst, men fortsættelsen lyder:
»Vi respekterede ham. Han var for os, selv om han kunne forekomme lidt autoritær og militaristisk, en personlighed gjort af godt stof og med sans for at lede en skole.«

Apropos det »militæriske« og »appellen« under morgensangen: Ikke altid var sangen så fuldttonende, som Christensen kunne ønske det. Var det, fordi eleverne ikke havde sangbogen med? For at få mistanken bekræftet blev sangbøgerne beordret rakt i vejret, og da der ikke rejste sig en skov, lød kommandoen, med den særpregede logik, som eleverne - og vi lærere - elskede: »I skal have sangbøgerne med! Det er derfor vi har morgensang.«

En gang gled styret ham af hænde. Af en eller anden grund havde det rygte bredt sig i byen, at tyskerne havde overgivet sig - et par dage før det virkelig skete. Flagene gik til tops, og eleverne strømmede ud af skolen - med tilladelse. På selve befrielsesdagen fik de ikke tilladelse, for de *havde* jo haft fri i den anledning, men intet kunne holde dem tilbage.

Om Christensen som lærer foreligger der ikke mange vidnesbyrd. Dog mindes Anni Bjerg Pedersen en time, hvor han vikarierede og gennemgik »Mads Doss«:

»Jeg syntes ligefrem rektors kærlighed til vore hjemstavnsdigtere og hans indgående kendskab til jysk dialekt strålede ud af ham og smittede af på os.«

E.M-P. finder ham ikke autoritær og fremhæver hans muntre side:

»Der er en rektor - nå, vær bare ikke bange, den herre bruger ikke pisk og ris.
Fra børn af kendte vi hans vittigheder mange, med dem han krydred stoffet på sin vis.«

Vittighederne gik dels tilbage til hans militære liv, dels til hans tid på regensen. Jeg skal ikke gentage dem.

Danielsen er der flere modstridende meninger om. Alle er enige om, at han var en hyggelig mand, som ikke overbebyrdede eleverne, om man så vil kalde det venlighed eller magelighed.

Han er et af Frellesvi mange:

»Han var mennesk terpede os igennem

At han ikke terpede de
»En elev beklaged Herman Bangs "V gennemgået litter: så på den pågæld men, så tager vi de

Det var ikke hans amb kollegiets epikuræer (dommeren) dømmer Danielsen: hans sans fo

»Denne gammelke mand, den dufter svagt af

Den højliterære Eller at:

»We are always qu men nogle vil måske s eller hans talsmand p terne. De samme vil m nøjelsen af at finde de indrømme, at han var u meste for sig selv. Me denne gang på prosa - »mellem gastro gelske litteraturs u

Kedelig var han altså la eksempel på hans hun han kom ind på lær spørge:

»Hvor står der, at

Misforstå mig ikke, for

Han er et af Frellesvigs yndlingsofre. Nogle eksempler blandt mange:

»Han var menneskelig, og ingen skal komme og sige, at han terpede os igennem stoffet,« - er et af de elskværdigste.

At han ikke terpede det obligatoriske stof, viser flg. erindring:

»En elev beklagede sig engang over, at vi aldrig havde læst Herman Bangs "Ved Vejen", der i årsskriftet figurerede som gennemgået litteratur. Lektor Danielsen lændede sig tilbage, så på den pågældende og sagde med et muntert smil: "Jamen, så tager vi den til i morgen."«

Det var ikke hans ambition at være kraftpædagog. Han var lærerkollegiets epikuræer og en glimrende kok. Sven Thomsen (dommeren) dømmes ham mildt og rammer noget væsentligt hos Danielsen: hans sans for det udsøgt kulinariske:

»Denne gammelkendte stemning hos den gammelkendte mand, den dufter svagt af saucen fra en spidstegt moseand.«

Den højletterære Ellen Bjørnstad, den senere forfatter, påstår, at:

»We are always quoting Shakespeare,« men nogle vil måske spørge, om det var den afdøde mester selv eller hans talsmand på Jorden, der inspirerede hende til citationerne. De samme vil mene, at han ligesom Siemonsen overlod fornøjelsen af at finde de litterære værdier til eleverne selv. De vil indrømme, at han var uhyre belæst, men påstå, at han beholdt det meste for sig selv. Men de modsiges af Sven Thomsen, som denne gang på prosa - tænker på Danielsen som den, der »mellem gastronomiske sidespring åbnede låget til den engelske litteraturs udtømmelige skatkiste for mig.«

Kedelig var han altså langt fra. Lad mig tilføje et par replikker som eksempel på hans humor: Det var næsten en vane for ham, når han kom ind på lærerværelset, at kigge på opslagstavlen og spørge:

»Hvor står der, at vi har fri i morgen?«

Misforstå mig ikke, for han forsømte aldrig, havde i sit lange liv

ikke en eneste sygedag. Alligevel kunne han sige, da han engang lidt forsinket kom ind i en klasse:

»Ja, jeg kommer 5 minutter for sent, til gengæld kan vi holde op 5 minutter før.«

Om Laursen siger Frellesvig:

»Han kunne være blændende, men trods sit forhold til teologien også af og til noget satanisk.«

Det kunne han også være på lærerværelset, navnlig over for nyankomne, som skulle prøves af. Engang beklagede Hindborg Frederiksen sig over, at lærerne blev gjort til grin i skolebladet. Laursen huggede til:

»Det er ikke noget, man bliver gjort til, det er noget man er.«

Det er nu ikke Laursen, der skal behandles her, men Hindborg og den måde, Frellesvig traktede ham på. Det var Hindborgs lille, firskårne skikkelse (hans øgenavn var »kubik«) og hans påståede herskermine, der udfordrede Frellesvig:

»Den lille Åndsløve

- Nej, du tager fejl - han hedder ikke Hindenborg Frederiksen.«

Frellesvig indrømmede selv, at det efterhånden kunne nærme sig forfølgelse, men han kunne ikke dy sig:

»Skolens enfant terrible udtaler, at han ikke er på skolen for sin fornøjelses skyld. - Vi har da også altid ment, at det var for vores.«

Hindborg følte sig - med urette - miskendt i byen, bl.a. fordi han var københavner. I virkeligheden var han populær i byen på grund af sit joviale væsen og sin betydelige indsats for musik- og kunstlivet. Frellesvig ender da også - 33 år senere - med at anerkende hans positive, menneskelige kvaliteter.

Bjarne Troelsen giver Hindborg fuld oprejsning:

»Jeg glemmer vist aldrig den dag, jeg for første gang mistede vejret ved konfrontationen med Platon. Hindborg "spildte" en historietime med at introducere Platons idelære for os. Det var hverken første eller sidste gang, denne fremragende lærer lod pensum være pensum og gik i gang med "petitstoffet". Det var ikke blot kundskaber, han meddelte, men liv.«

Herning Gy kulturen

En af de mange t Munk-Poulsen. Som lov til at beklæde myndighed var han det med glæde, er e senet, oprettelsen af blevet fremhævet. M ikke just var hans nogen ubetinget lovens præstationer ir efter hans mening f og andre områder. I nasiet har - og ikke (er det ved at vende

Der har været sp »var et hårdt slag foreninger«, sagde C 1973, og han nævne og kræftens bekær korpsråd - en anselig man allerede i de f gymnastiksalen for komme. Lauritsen o der den gryende fas modsætning mellen blem. Lige så aktuel ner tog sig af, idet h det litterære. Christe der underviste i reli religiøse ikke skulle op, skønt man lokke ikke let at konkurre der dengang florere uanset hvad de mød

Herning Gymnasium og kulturen

En af de mange talere ved gymnasiets 25 års jubilæum var Munk-Poulsen. Som byens borgmester og skoledirektør (han fik lov til at beklæde begge poster) og dermed skolens øverste lokale myndighed var han selvskreven til at tage ordet. Om han gjorde det med glæde, er en anden sag. Hans indsats inden for skolevæsenet, oprettelsen af nye skoler og senere seminariet er med rette blevet fremhævet. Men det er ingen hemmelighed, at gymnasiet ikke just var hans hjertebarn, og hans festtale blev da heller ikke nogen ubetinget lovtale. Han kunne gå med til at rose skolen for dens præstationer inden for sport og musik, men den gjorde sig efter hans mening for lidt gældende i byens liv på det kulturelle og andre områder. Det kunne han til en vis grad have ret i. Gymnasiet har - og ikke kun i Herning - været væsentligt indadvendt (er det ved at vende?)

Der har været spæde tilløb til en åbning. Munk-Poulsens ord »var et hårdt slag for mig, der netop oprettede mange kulturelle foreninger«, sagde Christensen i et interview til jubilæumsskriftet 1973, og han nævner turistforeningen, teaterforeningen, gigtens og kræftens bekæmpelse, museumsforeningen og spejdernes korpsråd - en anelig række. Med »spæde tilløb« tænker jeg på, at man allerede i de første år forsøgte sig med en foredragsrække i gymnastiksalen for elever og forældre og hvem der ellers ville komme. Lauritsen optrådte med et aktuelt emne som Italien under den gryende fascisme, idet han fremhævede den økonomiske modsætning mellem Nord- og Syditalien, et stadig aktuelt problem. Lige så aktuelt var det nyoprettede Folkeforbund, som Plesner tog sig af, idet han for en gangs skyld bevægede sig uden for det litterære. Christensen talte om kvækerne, og pastor Sørensen, der underviste i religion, gennemgik salmedigtningen, for at det religiøse ikke skulle forsømmes. Det var ikke mange, der mødte op, skønt man lokkede med kaffebord i gymnastiksalen. Det var ikke let at konkurrere med Højskoleforeningens foredragsaftener, der dengang florerede med talere, som man kendte og ville høre, uanset hvad de mødte op med af emner.

Man gentog forsøget i Nørregade, denne gang var emnerne atomfysik og det daværende ukendte DDR, som en religionslærer på skolen, pastor Olav Jensen, havde været på opdagelsesrejse i. Ud over skolens lærere mødte kun få op. Denne gang blev det forklaret med, at skolen lå for langt ude! Til gengæld var fjernsynet rykket nærmere. Alt i alt satte de velmente initiativer sig ikke dybe spor.

Lærernes foredragsvirksomhed måtte finde sig i konkurrence fra elevernes, som oven i købet kunne notere en længere levetid end lærernes. Æ Bindstouw var nemlig fra begyndelsen næsten udelukkende en foredragsforening, dog som regel ikke med eleverne som optrædende. Her var man afhængig af lokale tilbud fra lærere, der læste op, og enkelte udenforstående som fx H.P. Hansen, der viste lysbilleder og talte om »Natmandsfolk og kæltringer«. Af økonomiske grunde var det utænkeligt, at der kunne hentes kræfter udefra.

Æ Bindstouw arrangerede også af og til danseaftener i et af de små klasseværelser til musik fra en lejet, skrattende grammofoon med håndsving. Vildt gik det ikke til, for den tids dansetil var karakteriseret ved, at »herren« skubbede »damen« frem og tilbage på den knapt tilmålte plads, uden inspiration af øl eller spiritus. Det behøvede ikke engang at være forbudt, det lå simpelt hen ikke for.

Et rystende særtilfælde fra 30'erne må dog nævnes. En elev ved navn Smidt blev under en høvisk fest grebet i at have medbragt hold nu fast! - en veritabel øl! Stor opstandelse! En samtale mellem rektor og drengens far på en lang og dyster spadseretur resulterede i, at synderen blev taget ud af skolen og sendt på kostskole. Faderen var provst Smidt!

Kultur eller ej - det kunne i hvert fald ikke tilfredsstille Munkken. Det, han efterlyste, var uden tvivl større deltagelse i byens religiøse liv. Indre Mission havde drømt om et gymnasium i stil med det indremissionske i Haslev. Det blev det ikke. Men skolens ledelse har hele tiden forstået at holde sig fri af religiøse konflikter, efter Christensens mening især takket være skolekommissionens formand gennem mange år, provst Smidt, som skal have udvist en forsonlig og forsonende holdning. Dog huskes en juletale på skolen af provsten, hvori han talte om »holdningsløse abekatte« med slet skjult adresse til lærerne.

Heller ikke den lokale sumber. Christensen Venstre, men fik kun en var opstillet på de mer nok til at blive re

Lad os nu gå over til o bringer først sporten. navnlig amerikanske vejede ligeså tungt sor toppen som i bredden (idrætslærer i 30'erne

»Selv skolebetjent T der foregik. Jeg hører Laan af Gymnastiksal Piger«». Resultaterne redes på sportsdagen, gebal og translokation kamplyst. Det var Ball for munden med gjakt taterne. Alle mand var ter og tidtagere, på hv i højde- og stangspring fodboldkamp med lær ligere krænkelser i kl satte Stenfeldt Mathias 100 m på 12 sek.

I skolens depot opt rekorder for evighede ningholdene altid stø ikke vendte hjem med trofæer har år efter å Byens idrætsklub, HGI tere af dem. Nogle af figurere i aviser langt som Europamester i 4 mester i femkamp.

En stor del af ære team Boesen, Funch o ryggen under Munker

Heller ikke den lokale politik nød godt af gymnasiets skjulte ressourcer. Christensen var kandidat til byrådsvalg for partiet Venstre, men fik kun få stemmer. Eilif Jørgensen og Vanda Laur- sen var opstillet på den radikale liste, men partiet fik aldrig stem- mer nok til at blive repræsenteret.

Lad os nu gå over til det, vi blev rost for: sporten og musikken. Vi bringer først sporten. Vi nærmede os på det punkt engelske og navnlig amerikanske tilstande, hvor de sportslige præstationer vejede ligeså tungt som de intellektuelle. Vi udmærkede os såvel i toppen som i bredden, alle skulle være med. Lærer A. Andersen (idrætslærer i 30'erne) fortæller:

»Selv skolebetjent Thomsen var interesseret og med i alt, hvad der foregik. Jeg hører ham tydelig svare paa en Forespørgsel om Laan af Gymnastiksalen: "I Aften kommer de gamle Old Boys Piger"«. Resultaterne af det daglige slid på idrætsbanen præsen- tedes på sportsdagen, en vigtig dag i skoleåret på højde med kon- gebal og translokation. Da sydede det gamle stadion af liv og kamplyst. Det var Balling, der med en egentlig unødvendig råber for munden med gjaldende røst kaldte til kamp og udråbte resul- taterne. Alle mand var i ilden, lærerne som dommere, kontrollan- ter og tidtagere, på hver en plet dystede klasserne med hinanden, i højde- og stangspring fulgte man eliten i åndeløs spænding, og i fodboldkamp med lærerne tog eleverne en grusom hævn over tid- ligere krænkelser i klassen. Helt privat og uden for programmet satte Stenfeldt Mathiasen engang galocherne og løb fuldt påklædt 100 m på 12 sek.

I skolens depot opbevares et kæmpeskilt med de skiftende års rekorder for evigheden. I de førnævnte triangelmatcher var Her- ningholdene altid stærke, ja, det var en skammens dag, hvis de ikke vendte hjem med alle laurbærrene. Mange pokaler og sejr- trofæer har år efter år haft deres faste plads på rektors kontor. Byens idrætsklub, HGF, rekrutteredes især fra HG og kunne profi- tere af dem. Nogle af navnene på rekordskiltet kom også til at figurere i aviser langt ud over byens grænser, fx Holst-Sørensen som Europamester i 400 m løb og Kristian Kjær som Danmarks- mester i femkamp.

En stor del af æren tilfalder det 3-stjernede gymnastiklærer- team Boesen, Funch og Hindborg Frederiksen. De må have rettet ryggen under Munkens rosende ord.

Næsten lige så vigtig som idrætsdagen var forårskoncerten. Det varede adskillige år, før det kom så vidt. Mens den tunge Marcussen stod for sangen, ville den ikke rigtig løfte sig, han var ikke den, der kunne få unge til at løfte i flok. Efter hans død var det en tid en elev, den senere koncertsanger Holger Nørgaard, der forsøgte at puste liv i sangen. Men først fra slutningen af 30'erne, da et musikalsk 3-stjernet hold blev ansat, fik tonen en anden lyd. Det var tre københavnere, Hindborg Frederiksen, Sjødal og Steffensen, som fik de jyske stemmer til at klinge. Forårskonserterne blev festaftener, hvor alle lige fra 1.m til 3.g var i ilden og overgik hinanden i charme og humør. Et højdepunkt var opførelsen af operaen »Klokken« af Bernhard Christensen og Sv. Møller Kristensen på Hotel Herning. Lige fra skolens start havde man forsøgt at stable et lille orkester på benene med de få, som trakterede et instrument. Ved skolekomedier og andre lejligheder underholdt de et taknemmeligt, ikke for kræsent publikum. I den nye æra forøgede man besætningen og anskaffede nye instrumenter (hvor mon de er blevet af?). Repertoiret var lettere klassisk musik som fx Eine kleine Nachtmusik, men ærligt talt, det påhørtes med kølig påskønnelse, og det var først, da en ny generation og en ny musikstil, den såkaldte »rytmiske musik«, opstod, at musikerne følte med det, de lokkede ud af tidligere ukendte instrumenter, og vandt genklang hos tilhørerne.

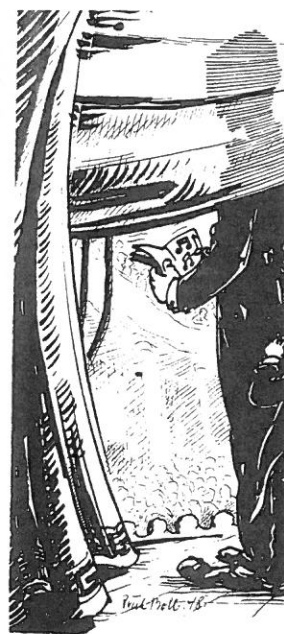
De 3-stjernede holdt sig ikke inden for skolens mure. De var dirigenter for Herning Korforening og Herning Privatorkester og kunne ved opførelse af mange større og mindre kor- og musikværker i koncertsal og kirke gøre sig fortjent til, at Munken viste dem sin nåde.

Endelig skal to grupper nævnes med rod i Herning Gymnasium og med udstråling derudover. Den ene er ÆB-Jazzmen, som opstod allerede i Bethaniagade (så gammel er jazzen), og som eksisterer endnu med skiftende besætning. De har heller ikke glemt deres rod, og hvert år til kongeballet kan de stadig få hele skolen til at gungre. Den anden er Hindborgkvartetten, der bestod af fire adjunkter, for tre fjerdedele vedkommende tidligere studenter-sangere, hvad der også bestemte deres repertoire. De fire kjoleklædte herrer opnåede en vis popularitet i de koncertfattige fyrere, i forsamlingshuse rundt om var folk glade for dem, ja, selv til Hernings venskabsby Vänersborg var der bud efter dem. Var de

også lidt for glade for synes at mene det:

*Vi elske vor sang,
vi har i os en trang
til at synge os op i en
Vi drog til Vänersborg
og triumfen var stor
Man beundrede os, r
Overalt hvor vi kom
er det oplagt, at man
Vi tør sige det her
åbenlyst for enhver:
visse chancer som gæ.*

»EJ E

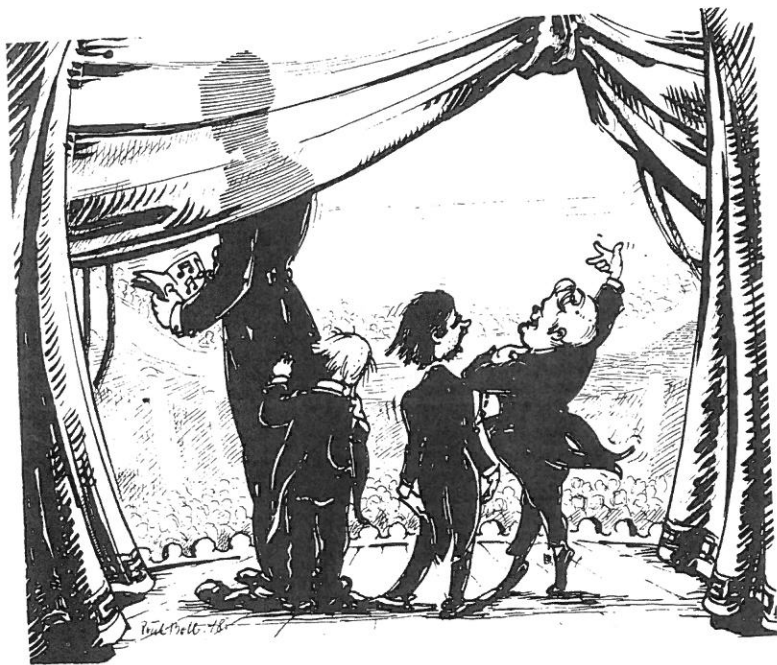

*Hindborg-kvartetten – med l
mest generte medlem*

også lidt for glade for sig selv? Det anonyme X i »Husker du ...« synes at mene det:

*Vi elske vor sang,
vi har i os en trang
til at synge os op i en højere sfære
Vi drog til Vänersborg
og triumfen var stor (skal det være et rim, hr.X?)
Man beundrede os, man ku' ej lade være.
Overalt hvor vi kommer og synger og fejres,
er det oplagt, at man af vor charme besejres.
Vi tør sige det her
åbenlyst for enhver:
visse chancer som gæst på "Dramaten" nu tydeligt vejres.«*

»EJ BLOT TIL LYST«

Hindborg-kvartetten – med lederen til højre og denne bogs forfatter som det mest generte medlem

Inspektion

En fagkonsulent hed tidligere faginspektør, og han kom virkelig for at inspicere. Mens en fagkonsulent kun sjældent lader sig se, var der tidligere et rend af inspektører, navnlig når der var nyan-satte lærere på skolen. De kom uanmeldt, pludselig kunne de dukke op i begyndelsen af en time og sætte sig til at skrive notater om den febrilske stakkel. Notaterne blev til rapporter til direktoratet, som derved blev sat i stand til at registrere alle gymnasiesko-lens lærere og deres meritter. Hvis inspektøren var venlig, kunne han give råd, men mest var han skånselsløs i sin kritik. Sådan var det, mens Højberg Christensen var undervisningsinspektør og selv inspicerede i tysk. Da han engang bebrejdede Laursen, at han ikke havde påtalt en elevs ustemte s'er, og Laursen vovede at ind-vende, at ikke alle tyskere stemte s'erne, fik han at vide: »Det er en ordre!«, og så kunne han smække hælene sammen. Det var også faginspektørerne, der mødte op til alle pædagogikumskandi-daterne og faktisk bestemte, hvad der skulle stå i udtalelsen. Først da Højberg afløstes af Højby og endnu mere under Richard Fre-deriksen mildnedes luften for fårene, og de to mest frygtede pla-geånder blev sat fra bestillingen.

Ikke underligt, at nogle lærere brugte kneb for at undgå ube-hageligheder. Marcussen (den titelglade) måtte som nævnt gen-nemgå et kursus i pædagogik. Det foregik hos faginspektøren i naturfag, lektor Stockmarr, »min ven Stockmarr«, som Marcussen kaldte ham. En dag - det var efter at Marcussen kunne skrive Adjunkt på sit visitkort - kom der ilbud til vores gymnasieklasse med besked fra Adjunkt Marcussen om, at vi havde den gamle lektie for til næste time. I næste time havde vi en gæst i naturfag. Det var »min ven Stockmarr«. Venskabet skulle jo nødvendigvis sættes over styr.

Herning Gym under besættelse

Heller ikke skolerne gik Vores eneste samlingsru-um ikke for ringe til, at tysk pladser. Da de beklagede pedel Thomsen skuffe de slap dog med livet i behø gemte sig en farlig sabot slut med den daglige mor til skolegården. Måske v sange til glæde for gæste forsigtig (nogle mente fo ninger til eleverne om at kerende. Alligevel skete

»... den bramfrie mand, Tho

Herning Gymnasium under besættelsen

Heller ikke skolerne gik fri for tyskernes trang til Lebensraum. Vores eneste samlingsrum, gymnastiksalen (nu Teamteatret) var ikke for ringe til, at tyske soldater kunne benytte gulvet til sovepladser. Da de beklagede sig over, at der manglede vand, måtte pedel Thomsen skuffe dem. »Han havde sgu ingen Wuasser.« Han slap dog med livet i behold. Hvem kunne også have troet, at der gemte sig en farlig sabotør i den skikkelige Thomsen? Nu var det slut med den daglige morgensang, som nu i godt vejr blev henlagt til skolegården. Måske var der lidt mere smæld i de nationale sange til glæde for gæsterne overfor, men Christensen var meget forsigtig (nogle mente for forsigtig) og meget streng i sine formaning til eleverne om at undgå alt, hvad der kunne virke provokerende. Alligevel skete det, at de følsomme germanere engang

»... den bramfrie mand, Thomsen«

7.13.
48.

følte sig provokerede, og da blev skolen en dag virkelig besat af truende soldater med skudklare geværer på cykelskurets halvtag og razziaer i klasserne for at finde de formentlige forbrydere. Men denne dramatiske episode, som man først senere kunne smile ad, er tit nok blevet beskrevet.

Trods rektors advarsler rørte der sig alligevel noget i det skjulte. En elev, Hans Johnslev, var aktiv med trykning af illegale blade, andre viste sig 5. maj som medlemmer af grupper, og også nogle lærere havde deres gruppe. Det begyndte med en lidt større kreds, der på Frode Jacobsens initiativ samledes hos lektor Jørgensen for at blive holdt orienteret om fortrolige forhandlinger i det såkaldte departementschefstyre. Denne kreds indsnævredes senere til en firemands-gruppe under Ringen (Frode Jacobsen). Hos lektor Jørgensen (han var, uden at vi vidste det, medlem af byledelsen) holdtes der på loftet instruktion om engelske maskingeværers funktion. De kom dog ikke i brug, de var kun med under bevogtningen af elektricitetsværket 4. maj, hvis tyskerne skulle finde på at besætte det, hvad de nu ikke havde spor lyst til, - samt under en parade gennem byen, hvor gruppen blev hyldet for heltegerninger, den ikke havde begået.

Et hold elever anført af adjunkt Boesen på vej fra fodboldtræning i Nørregade. Her dog uden de røde hjørnevimpler, som provokerede tyskerne

... og eft

Nogle af grupperne, som i bragt i lejre, nogle af gymnastik udblar for underholdning spæde begyndelse Heine og Me

Andre lærere ny gensidig for tiativet til at sium og lærerforløber for lærere og elever var de v måbede over da de nogen tede Herning

... og efter

Nogle af gruppen fik senere en anden opgave. De tyske flygtninge, som i krigens sidste dage strømmede til landet, blev anbragt i lejre, i Herning på markedspladsen, og også her havde nogle af gymnasiets lærere en finger med i spillet, dels med at rense ud blandt bøger med nazistisk indhold, dels med at sørge for underholdning og foredrag, som måske kunne tjene som den spæde begyndelse til en omskoling af flygtningene. Navne som Heine og Mendelssohn mødte de måske for første gang i 12 år.

Andre lærere ønskede at komme ud over år 0 og mente, at en ny gensidig forståelse måtte bygges op. Laursen og Boesen tog initiativet til at få en forbindelse i stand mellem Herning Gymnasium og lærere og elever i et gymnasium i Göttingen. Det var en forløber for de senere udvekslingsbesøg. Allerede i 1947 drog lærere og elever af sted til det sønderbombede Tyskland, og senere var de værter for de denne gang venligsindede gæster, som måbede over et land, der for dem stod som et Slaraffenland. Men da de nogen tid efter fik mulighed for at komme til England, mistede Herning deres interesse.

Kreativitet

På skoleskemaet figurerer i dag fagene musik, billedkunst, idræt og dramaturgi. Det gjorde der ikke de første mange år. Da hed de henholdsvis sang, tegning og gymnastik, mens dramaturgi var henvist til teatret. Det drejer sig om de fag, der kaldes kreative. Det hed de ikke dengang, og det var de heller ikke, højst rekreative, for dem havde man ikke lektier for til.

Sang var uløseligt forbundet med navnet Marcussen og bestod i indøvelse af nogle få kedelige sange, mens der blev gnedet på en violin, der hvilede blødt på Marcussens mave, der bredte sig på en stol. Aldrig har en violin været i så umusiske hænder. Det lystbetonede og medrivende indfandt sig derfor aldrig i sangen.

Nu underviste Marcussen også i naturhistorie (hvorfor for resten »historie«?), og her kan man ikke frakende Marcussen viden og engagement, som godt kunne forplante sig til eleverne. En sjælden gang tog han klassen med på markvandring, og i den frie natur kunne man godt glæde sig over blomsterne, selv om det kunne være svært at forstå, at det var antallet af kronblade og støvdragere, der var det vigtigste. I perioder kunne man gribe sig i altid at gå med blikket rettet nedad mod skærver og planter. Det hændte også, at små grupper selvstændigt tog på botaniseretur i omegnen, udstyret med »botaniserkasse«, en grøn, cylinderformet, aflang blikkasse, som på udturen gemte en madpakke og på hjemturen de slatne blomster, man havde sanket. Man fik i hvert fald en udflugt ud af det og nød kammeratskabet i omgivelser, der nok kunne måle sig med en burgerbar. Hjemme tog man så det sidste liv af blomsterne ved at klemme dem ind mellem siderne på en bog, og til sidst blev skeletterne klistret ind i et skrivehæfte. En seddel over ligene angav navnene på de planter, der hvilede her.

På den måde kan naturfag godt tilkomme en beskedent plads blandt de delvis kreative, og Marcussen være hermed rehabiliteret.

En nyere lærebog har den indbydende titel »Tegn 40 Heste.« Vi tegnede ikke heste, men kasser. Det skulle vistnok være forstudier til noget, der hed perspektiv, men mere end forstudier blev det

ikke til. Det faldt i kasser. Farver var »Kunst« dyrkedes elever.

De ubrugte talte til jul, når de tegnede senere - under Christen i rammende karil og Gunnar Jesper kunne ikke genkende var åbenbart for

Mon der ikke l var ensbetydende var gymnastikker fulde øvelser efter bøj. I slutningen ud til kraftspring hvil« på række n frem eller udført drives hen. Helt julehøjtiden - nå skaberne var stille (eller var det om redskab uden at

Der skete en Han havde været de første forsøg der endnu om et fekt stang.

I 30'erne blev

Så længe mellem videre i gymnasi sløjde. Og barnlig lærer Rønne. Hvilke skellige modeller delse. I første halv med faget. Det som flid, orden,

ikke til. Det faldt ikke nogen ind, at der fandtes andre former end kasser. Farver var et endnu ikke opdaget kunstnerisk middel. »Kunst« dyrkedes kun i mellemskolen, ikke af seriøse gymnasie-elever.

De ubrugte talenter tog revanche ved udsmykning af klasserne til jul, når de tegnebegavede slog sig løs ved at male tavlen fuld og senere - under Christensens mere liberale holdning på det punkt - i rammende karikaturer af lærerne i Spectacle. Navnlig Poul Boll og Gunnar Jespersen var fremragende tegnere. Nogle lærere kunne ikke genkende sig selv, men følte sig alligevel ramt. Andre var åbenbart for ubetydelige til at friste kunstnerne.

Mon der ikke har været en tendens til, at idræt en tid næsten var ensbetydende med boldspil, også i vinterhalvåret? Tidligere var gymnastikken så godt som enerådende. »Fritstående«, stilfulde øvelser efter svensk militær tradition med arme-stræk-og-bøj. I slutningen af timen åndede man op, når måtten blev rullet ud til kraftspring og anden akrobatik, mens de ventende »stod hvil« på række med hænderne på ryggen og det ene ben skudt frem eller udførte »små hop på stedet«, for at tiden ikke skulle drives hen. Helt vildt gik det til - det var igen som indledning til julehøjtiden - når den sidste time stod på sørøverleg. Alle redskaberne var stillet frem, og så gik sørøvernes jagt på deres bytte (eller var det omvendt?) i halsbrækkende spring fra redskab til redskab uden at falde i vandet (røre gulvet).

Der skete en udvikling med foregangsmanden Christensen. Han havde været i England og bragte cricketspillet med hjem, og de første forsøg med fri idræt blev indført. Et år i en finger minder endnu om et enkeltstående forsøg på stangspring med en defekt stang.

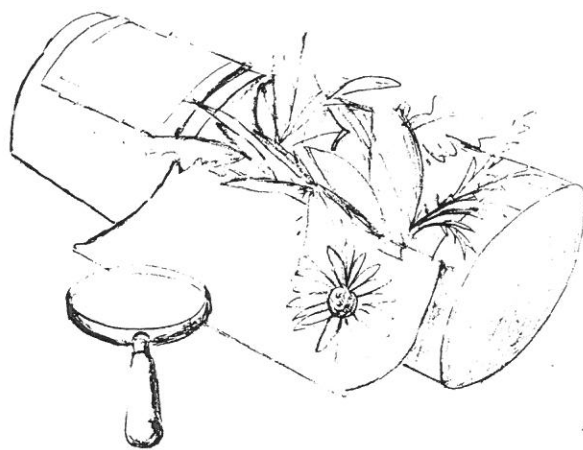
I 30'erne blev idrætten som nævnt skolens kælebarn.

Så længe mellemskolen eksisterede, var der et fag, som ikke førtes videre i gymnasiet, måske fordi det anses for barnligt, nemlig sløjd. Og barnligt må det nok kaldes i den form, det dyrkedes hos lærer Rønne. Hvor sløjd nu dyrkes, arbejdes der med mange forskellige modeller og materialer og rige muligheder for fri udfoldelse. I første halvdel af århundredet havde man nok høje formål med faget. Det skulle udvikle personligheden og fremme dyder som flid, orden, nøjagtighed og - lydighed. Men virkeligheden så

lidt anderledes ud. Der arbejdedes kun i træ, med sav og høvl, og produktet var en aldeles uanvendelig og uskøn tingest, fx en »bordskåner«, som en mor skulle holde meget af sin søn for at stille på bordet. Det skulle foregå i de rette arbejdsstillinger under henstillinger som: »Benene lige langt fra hinanden!«, og når læreren under oprydningen kunne spørge: »Hvor er den høvl, der ligger der?«, er det forståeligt, at faget snarest opfattedes som et morskabsfag. Men det ligger der jo også en vis kreativitet i.

Dramaturgi er en nyskabelse, som forhåbentlig bliver ved at have nyhedens interesse. Erfaringen viser ellers, at det som regel er det, der ligger uden for skemaet, der virker stærkest og huskes længst.

Den første duft af sminke og støv i teatrets fortryllede verden indåndede en 2. mellem i 1922, da Helge Rodes genforeningsstykke »Moderen« blev opført på Herning teater (man var tidligt ude). En af scenerne foregik i en skolestue, og i den skulle den udlånte klasse synge »Som en rejselysten flåde«, indlært på forhånd endnu mens blækket på Carl Nielsens nodepapir knap havde nået at blive tørt. Skolestuen var flyttet op på scenen, og derfra hørtes sangen for første gang i Herning. »Læreren« med paryk og sminke står endnu klart i erindringen, da han sagde: »I dag pjækker vi den« i anledning af genforeningen. Udtrykket var vist ukendt, også i praksis.

Botaniserkassen, der endnu findes på skolen. Tegning af Bo E. Larsen

Ellers var det skoleåret, at teater smag for metier længe om at fore klassiske komedende let genrigtig at få ball dog den lokale lød helt ægte.« tiden under Sj mere løsslupede førte Højskolef

»Lektor« må jyske kroppe til løst lemmerr at lægge armen kunne der til i mørkets gernir man nok smile kan opleve, at gaard« i sig m

Alt i alt må man trange kår i det at også andre for rent lærdomsm

Ellers var det i skolekomedien, en fast og populær begivenhed i skoleåret, at teatrets muse dyrkedes, med så stor iver, at nogle fik smag for metieren og blev skuespillere, andre fik nykker, som var længe om at fortage sig. I begyndelsen var »lektor« instruktør i klassiske komedier af Hostrup, Heiberg og Hertz, en tilsyneladende let genre, som egentlig skal spilles på Det kgl. Teater for rigtig at få ballon. Vores replikkunst i »Sparekassen« aflokkede dog den lokale anmelder den anerkendelse, at »enkelte replikker lød helt ægte.« Senere blev repertoiret mere ambitiøst i storhedstiden under Sjødal, med Balling som scenemester, og til sidst mere løssluppet med revyer og musicals. Det var også Sjødal, der førte Højskoleforeningens dilettantkomedier til succes.

»Lektor« måtte kæmpe for at få de lidt bevægelseshæmmede jyske kroppe til at agere, det var jo før jazzen og rocken havde løsnet lemmerne. Hvordan kunne en bly førsteelsker få sig selv til at lægge armen om livet på pigen for åbent tæppe? Bag kulisserne kunne der til nød være tale om det, for erotik var dengang en mørkets gerning - hvis den overhovedet eksisterede. I dag kan man nok smile ad fortidens naivitet og uskyldighed. Og dog! Man kan opleve, at 90'ernes gymnasiaster labber »Nøddebo Præstegaard« i sig med samme fryd som nisserne den søde julegrød.

Alt i alt må man nok sige, at de såkaldte kreative fag havde ret trange kår i den omhandlede periode. Man må så trøste sig med, at også andre fag formår at vække slumrende kræfter ud over det rent lærdomsmæssige.

Mere teater

I de triste besættelsesår var der naturligvis også oplivende momenter. At Goethes Faust, som dengang var et must, skulle høre dertil, er nok en tysklærers drøm og illusion. Men når det kunne give anledning til en tur til Århus Teater, hvor Faust blev opført, var det til at bære. Særlig festligt var der nu ikke i Århus. Også dér rugede mørket, og i Vestergade, hvor vi skulle bo, lå der strøet glasskår fra butikruder efter nattens bombeødelæggelser. Vi slap dog uskadt fra farerne, men vi stod også under højere magters beskyttelse. Det kræver en længere udredning.

Christian hed en studiekammerat i København. Hans fag var tysk, men som i Faust boede der to sjæle i hans bryst. Teatret tiltrak ham mere end tysk grammatik, og derfor tog han timer hos den navnkundige kongelige skuespiller Holger Gabrielsen. Hos ham blev han overbevist om, at scenen var langt at foretrække for klasseværelset. »Der lugter af pis«, fik han af Gabrielsen at vide om skolen.

Men han slog ikke helt hånden af den stakkels kollega, som nu måtte indånde den uappetitlige atmosfære på Herning Gymnasium. Faktisk en dobbelt-kollega. Havde han måske ikke selv taget tvivlsomme trin på de skrå brædder på Gregersens Hotel som Reiersen i Sparekassen sammen med Gunnar Jespersen som en let bedugget søulk? Christian lod sig endda bevæge til under et besøg i Herning at lade sig se i en gymnasieklasse og høre i en mere højstemt gengivelse af Schillers »Ring des Polykrates«, end tysklæreren, som ikke havde drevet det videre i skuespillerfaget siden dengang, var i stand til at præstere. Et velkomment indslag i trædemøllen.

Det gjaldt om at udnytte bekendtskabet, og det blev der lejlighed til, da han just optrådte i Faust, i prologen i Himlen som ærkeenglen Gabriel, og som om det ikke var nok tillige som 3. borger. Han modtog os og tog os under sine beskyttende vinger, spiste sammen med os, for han tog også jordisk føde til sig. Vi var stolte af vores ærkeengel og nød hans stemmes himmelske velklang i teatret.

Næste dag blev det til et ekstra teaterbesøg, idet vi fik adgang til at overvære en prøve på et mere jordnært stykke med titlen »Tre

finder en kro«
rektøren en bi
ligt iscenesat a

Næste gang,
var det under
til Prag og ar
København, se
programpunkt
var det, vi mød
et helt brygge
berg, en rolle,
da han var ærk
forskellige fase
produkt stod p
ration for virk
ikke måle sig i

Det var det l
at indbyde det
med Brechts »
en bus fuld af
gjorde samme
fra Odense me
ikke noget ma
en plan, som
havde tænkt c
scenen for at f
leger i kunster

Men hvorda
titet? Havde h
ren i en skole
teatret? Og va
gere publikun
bane som kur
kunstner mer
lykken, og tils
Heinrich Geor
Hvorfor gjord
Gabriel, blive
ungdomsdrøn
næstbedste ig

finder en kro«. Efter prøven overrakte en af vores piger teaterdirektøren en buket blomster på scenen som tak, alt sammen nydeligt iscenesat af vores beskytter.

Næste gang, vi mødte Christian, havde han skiftet rolle. Igen var det under en kulturel klassetur. I mange år tog 2.g'erne - ikke til Prag og andre europæiske hovedstæder, men nøjedes med København, som mange måske oplevede for første gang. Et af programpunkterne var et besøg på en større virksomhed, og her var det, vi mødte Christian. Han havde fundet - ikke en kro, men et helt bryggeri. Han var nemlig blevet receptionschef hos Carlsberg, en rolle, som han udfyldte med ikke mindre værdighed, end da han var ærkeengel. Elegant førte han os målbevidst gennem de forskellige faser af øllets tilblivelse til den sidste, hvor det færdige produkt stod parat til udskænkning. Det skete med behørig veneration for virksomhedens kulturelle mission, og symposiet kunne ikke måle sig med senere slægtleds præstationer i Prag.

Det var det lille teater i Ålborg, der indlagde sig fortjeneste ved at indbyde det berømte Berliner Ensemble til en gæsteoptræden med Brechts »Der gute Mensch von Sezuan«. Det fik naturligvis en bus fuld af HG'ere til at sætte kursen mod Ålborg. Det samme gjorde samme dag og uafhængigt af os et hold handelsskoleelever fra Odense med deres lærer - Christian! Denne gang ønskede han ikke noget maskepi med Herningenserne, han havde nemlig lagt en plan, som vi ikke skulle involveres i, hvad vi nu heller ikke havde tænkt os. Efter tæppefald mødte han med sit hold op på scenen for at fejre ensemblet, en nydeligt iscenesat hyldest til kolleger i kunsten.

Men hvordan gik det til, at Christian flere gange skiftede identitet? Havde han glemt Gabrielsens advarende ord om atmosfæren i en skole? Var bryggeriet i længden en dårlig erstatning for teatret? Og var beundrende skoleelever trods alt et taknemmeligere publikum end et øldrikkende? Havde han indset, at hans bane som kunstner var for tornefuld og et liv som forvandlingskunstner mere afvekslende? Også i Tyskland havde han prøvet lykken, og tilsyneladende med held, efter hvad han selv sagde. Heinrich George (en stor tysk skuespiller) »ville gøre alt for mig«. Hvorfor gjorde han det ikke? Måske er svaret, at fordi man spiller Gabriel, bliver man ikke nødvendigvis en Gabrielsen. Ikke alle ungdomsdrømme-opfyldes. Så prøver man det næstbedste - og det næstbedste igen.

Det måtte også Jørgen sande. Han var en elev på HG, som man lagde mærke til og ventede sig meget af. Han skrev digte, litterære artikler og havde i det hele taget mange talenter. Nogle år efter ved mødet med en fra klassen blev kammeraternes senere livsløb gennemgået. »Og Jørgen, hvad er der blevet af ham?« »Ja, det gik så trist med Jørgen, han var jo så lovende og kunne være blevet hvad som helst. Og så er han blevet lærer!« Man må så håbe, at også Jørgen har oplevet lærerens lykkefølelse, når det forundtes ham at tænde lys i elevernes øjne.

Og der er ingen tvivl om, at Christian i den skolestue, som han alligevel havnede i, undertiden aner et usynligt rampelys foran katederet og nok skal vide at forvandle klasseværelset til en teaterscene, tro mod teatrets motto: »At gavne og fornøje.« Et motto, som skolen også gerne må gøre til sit. At teatrets andet motto »Ej blot til lyst« godt kunne stå som inskription over skolens indgang, kan vist både elever og lærere tilslutte sig.

67

Kundskabens træ i gymnasiegården

Navnelist

- ADSERBALLE, RAS
Lærereksamen
hovedkræfter
Herning.
- BALLING, VIGGO
Cand.mag. (1
- BOESEN, ANTON
Cand.mag. (e
ved Århus Kat
- CHRISTENSEN, CH
Cand.mag. (e
1923-1929 og
Derefter rekte
- DANIELSEN, MARI
Cand.mag. (e)
- FASTRUP, JULIANE
Lærereksamen
1923-1955.
- FUNCH, MOGENS
Cand.mag. (n
ved Slagelse G
- HANSEN, HANS PI
Museumsforst
- HERMANN, TAGE
Cand.mag. (ty
Efterslægtssels
- HINDBORG-FREDE
Cand.mag. (hi
- JESPERSEN, GUNNA
Student fra HC
direktør for H
denne bogs te
- JØRGENSEN, EJLIF
Cand.mag. (fy

Navneliste

ADSERBALLE, RASMUS

Lærereksamen, adjunkt 1923, lektor 1930, pens. 1934. En af hovedkræfterne bag planerne om at oprette et gymnasium i Herning.

BALLING, VIGGO

Cand.mag. (matematik, fysik). Ansat fra 1935 til pens. i 1977.

BOESEN, ANTON

Cand.mag. (engelsk, gymnastik). Ansat 1939-1952, derefter ved Århus Katedralskole.

CHRISTENSEN, CHRISTEN LAURIDSEN

Cand.mag. (engelsk, dansk, gymnastik). Lektor ved HG 1923-1929 og ved Gl. Hellerup Gymnasium 1929-1932. Derefter rektor ved HG indtil pens. i 1959.

DANIELSEN, MARIUS

Cand.mag. (engelsk, dansk). Ansat 1929-1969.

FASTRUP, JULIANE (ANNA)

Lærereksamen. Mellemskolelærerinde (engelsk, dansk) 1923-1955.

FUNCH, MOGENS

Cand.mag. (naturfag, gymnastik). Ansat 1938-1947, derefter ved Slagelse Gymnasium.

HANSEN, HANS PETER

Museumsforstander, forfatter, dr.phil.h.c.

HERMANN, TAGE

Cand.mag. (tysk, latin), dr.phil. Ansat 1927-1930, derefter ved Efterslægtsselskabets Skole, København.

HINDBORG-FREDERIKSEN, LEO

Cand.mag. (historie, gymnastik, sang). Ansat 1938-1962.

JESPERSEN, GUNNAR

Student fra HG 1928, Erik Merrilds klassekammerat. Senere direktør for Herning Klædefabrik. Er mester for en del af denne bogs tegninger.

JØRGENSEN, EJLIF

Cand.mag. (fysik). Ansat 1928-1950.

- KLINGE, HJALMAR CHRISTIAN
Cand.theol. Underviste i latin og tysk 1923-1941.
- LAURITSEN, VALDEMAR S.
Cand.mag. (historie, engelsk, latin). Rektor for HG 1923-1932, derefter rektor for Roskilde Katedralskole 1932-1947.
- LAURSEN, MARTIN
Cand.mag. (tysk, religion). Ansat 1930-1966.
- LAURSEN, VANDA
Cand.mag. (biologi, geografi). Ansat 1932-1970.
- MARCUSSEN, ANTON JULIUS
Lærereksamen. Ansat som adjunkt, senere lektor 1923-1937. Underviste i naturhistorie, sang, skrivning, tegning.
- MATHIASSEN, HANS KRISTIAN STENFELDT
Cand.mag. (fransk, latin). Ansat 1940-1976.
- PETERSEN, SVEND AAGE
Cand.mag. (dansk, engelsk). Ansat 1932-1953, derefter ved Ordrup Gymnasium.
- PLESNER, KNUD FREDERIK
Mag.art. (dansk), dr.phil. Ansat 1924-1931, derefter på Schneekloth's Skole, København.
- RØNNE, ANDERS
Lærereksamen. Mellemskolelærer 1923-1935. Underviste i historie, religion og sløjd.
- SIEMONSEN, CARL GEORG
Mag.art. (romanske sprog). Underviste i fransk og tysk. Ansat 1923-1960.
- SJØDAL, ALLAN
Cand.mag. (biologi, geografi). Ansat 1936-1977.
- STEFFENSEN, JØRGEN
Cand.mag. (dansk, sang). Ansat 1940-1962.
- THOMSEN, PETER
Ansat som pedel 1923-1944.
- WOLF, GEORG
Lærereksamen. Gymnasieoverlærer (matematik, fysik). Ansat 1923-1968.